

บทความที่ 4

การใช้อำนาจเหนือตลาด อย่างไม่เป็นธรรม

สารบัญ

● ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดทำอะไรไม่ได้บ้าง	1
● การกระทำได้ห้ามของผู้มีอำนาจเหนือตลาดมีอะไร	2
● การกระทำที่มีขอบมีอะไรบ้าง	3
● การกำหนดราคาที่ไม่เป็นธรรม	3
● ทำให้การขายถูกเกินไปจึงผิดกฎหมาย	4
● การกำหนดราคาที่สูงเกินไปกระทบกับใคร	5
● การเลือกปฏิบัติทางด้านราคาคืออะไร	6
● การกำหนดราคาในรูปแบบอื่น ๆ	6
● การกำหนดเงื่อนไขบางประการก็ถือว่ามีความผิดได้เช่นกัน	7
● การกำหนดเงื่อนไขด้านปริมาณที่แตกต่างระหว่างลูกค้า	7
● การกำหนดเงื่อนไขให้ต้องทำธุรกรรมกับตนเองเท่านั้น	7
● การกำหนดเงื่อนไขให้ลูกค้าต้องซื้อสินค้าหรือบริการอื่นพ่วงด้วย	8
● การกำหนดเงื่อนไขด้านราคา	9
● การปฏิเสธการจำหน่ายสินค้าหรือบริการให้ลูกค้า	9
● การระงับ ลด จำกัด และการทำลาย เพื่อลดปริมาณ	10
● การแทรกแซงการประกอบธุรกิจของผู้อื่น	10
● หากฝ่าฝืนจะมีความผิดอะไรบ้าง	11
● บทสรุป	11

ผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด ทำอะไรไม่ได้บ้าง

โดยทั่วไปในทางการค้า ผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นรายใหญ่หรือรายเล็กต่างก็มีเสรีภาพในการประกอบธุรกิจ แต่ในความเป็นจริง ผู้ประกอบการรายใหญ่มักจะใช้ความได้เปรียบของตนเลือกใช้กลยุทธ์หรือวิธีการในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกินขอบเขตและกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบการรายอื่นตลอดจนผู้บริโภค กรณีเช่นนี้ กฎหมายจึงต้องเข้ามากำกับดูแลโดยการกำหนดกติกาให้มีความชัดเจนว่า พฤติกรรมใดบ้างที่ผู้ประกอบการสามารถทำได้ พฤติกรรมใดที่ต้องห้าม

ผู้ประกอบการซึ่งมีขนาดใหญ่และมีสถานะเป็น “ผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด” ตามที่กฎหมายกำหนด ก็จะต้องตกอยู่ภายใต้กติกาที่เรียกว่า “การใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรม” ซึ่งการเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดนั้นยังไม่ผิดกฎหมาย แต่ถ้ามีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดก็จะมีคามผิด หรืออาจสรุปได้ว่า จะต้องมีการตั้ง 2 องค์กรประกอบถึงจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 มาตรา 50 กล่าวคือ ในขั้นตอนแรกจะเป็นการพิจารณาองค์ประกอบแรกในด้านโครงสร้างตลาด โดยพิจารณาจากขนาดความใหญ่ของผู้ประกอบการรายนั้นในตลาด กล่าวคือ ผู้ประกอบการรายนั้นเข้าข่ายเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดหรือไม่ ซึ่งจะมีทั้งกรณีรายเดียวและหลายรายตามเกณฑ์ในประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด พ.ศ. 2561 กำหนด หากเข้าข่ายเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด ก็จะพิจารณาในขั้นตอนต่อมาซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สองในด้านพฤติกรรมว่า เป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่มีเหตุผลอันสมควรตามที่มาตรา 50 (1) ถึง (4) ระบุไว้หรือไม่ หากครบทั้ง 2 องค์ประกอบก็จะมีคามผิดตามกฎหมายและต้องรับโทษอาญา

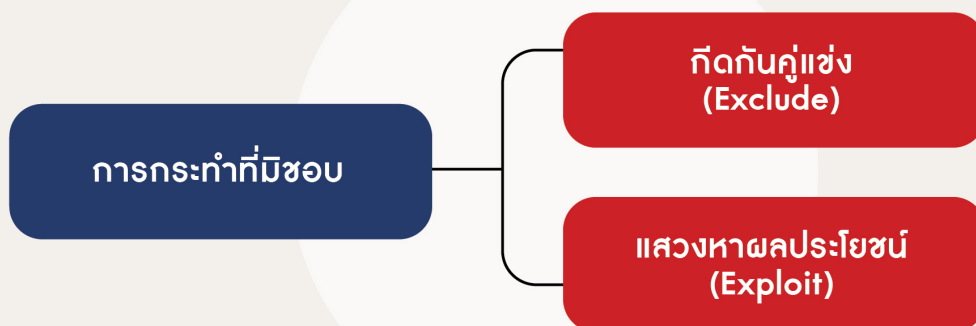

การกระทำต้องห้ามของผู้มีอำนาจเหนือตลาด มีอะไรบ้าง

โดยทั่วไป เป้าหมายในการทำธุรกิจสำหรับผู้ประกอบธุรกิจต่างพยายามใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ที่สุจริตเพื่อให้ได้ลูกค้าหรือผลกำไรให้มากที่สุด และในบางครั้งอาจส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นต้องออกไปจากตลาดอันเนื่องมาจากไม่สามารถแข่งขันได้ ลักษณะเช่นนี้ กฎหมายจะไม่เข้าไปแทรกแซงหรือควบคุมพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด เพราะว่าเป็นผลมาจากเหตุผลในด้านประสิทธิภาพในการแข่งขันในตลาด แต่กฎหมายจะเข้ามาทำหน้าที่กำกับดูแลเฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดใช้พฤติกรรมในการประกอบธุรกิจในลักษณะที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่มีเหตุผลอันสมควรเท่านั้น ซึ่งอาจเรียกว่าเป็น การกระทำที่มีขอบ (abuse) ซึ่งเป็นการกระทำต้องห้าม

การกระทำโดยมิชอบในที่นี้ ในมาตรา 50 (1) ถึง (4) ได้ใช้คำว่า “อย่างไม่เป็นธรรม” และ “โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร” เป็นเกณฑ์การพิจารณาความผิด ซึ่งอาจแบ่งประเภทของการกระทำโดยมิชอบออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

- การกระทำที่มีขอบที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นซึ่งมีสถานะเป็นคู่แข่ง
- การกระทำที่มีขอบในลักษณะที่เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ทั้งต่อคู่ค้าของตนและผู้บริโภค การกระทำที่มีขอบต่อคู่ค้าจะเป็นการกำหนดเงื่อนไขหรือบีบบังคับให้คู่ค้าต้องตกอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบและจำกัดทางเลือก และการกระทำที่มีขอบต่อผู้บริโภคจะมีลักษณะเป็นการเอาเปรียบและจำกัดทางเลือกผู้บริโภคในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไม่เป็นธรรม

การกระทำที่มีขอบมิอะไรบ้าง

พฤติกรรมต้องห้ามสำหรับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดตามที่กฎหมายกำหนดจะมีทั้งหมด 4 ลักษณะใหญ่ ๆ โดยเป็นพฤติกรรมที่กระทบต่อคู่แข่งโดยตรง คู่ค้า รวมถึงผู้บริโภคด้วย และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้มาตรา 50 คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าจึงได้ออก “ประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการพิจารณาการกระทำต้องห้ามของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกสั้น ๆ ว่า “ประกาศแนวทางปฏิบัติ การกระทำต้องห้ามตามมาตรา 50”)” เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถเข้าใจถึงสาระสำคัญของมาตรา 50 ว่ามีการกระทำใดบ้างที่ต้องห้ามตามกฎหมาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การกำหนดราคาที่ไม่เป็นธรรม

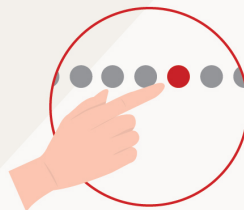
พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 มาตรา 50 (1) ได้กำหนดห้ามผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด “กำหนดราคาหรือรักษาระดับราคาซื้อหรือขายสินค้าหรือค่าบริการอย่างไม่เป็นธรรม” สามารถอธิบายได้ว่า การกำหนดราคาไม่ว่าจะเป็นราคารับซื้อหรือราคาขายที่ไม่เป็นธรรมจะกระทำมิได้ และราคานี้รวมถึงราคาของบริการด้วย การกำหนดหรือรักษาระดับราคาที่ไม่เป็นธรรม สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 กรณี ได้แก่

1) การกำหนดราคา
ที่ต่ำเกินสมควร

2) การกำหนดราคา
ที่สูงเกินสมควร

3) การกำหนดราคา
ในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติ

4) การกำหนดราคา
ในรูปแบบอื่น ๆ

ซึ่งพฤติกรรมทั้ง 4 กรณีต่างส่งผลกระทบต่อคู่แข่ง คู่ค้าและผู้บริโภค แล้วแต่กรณี

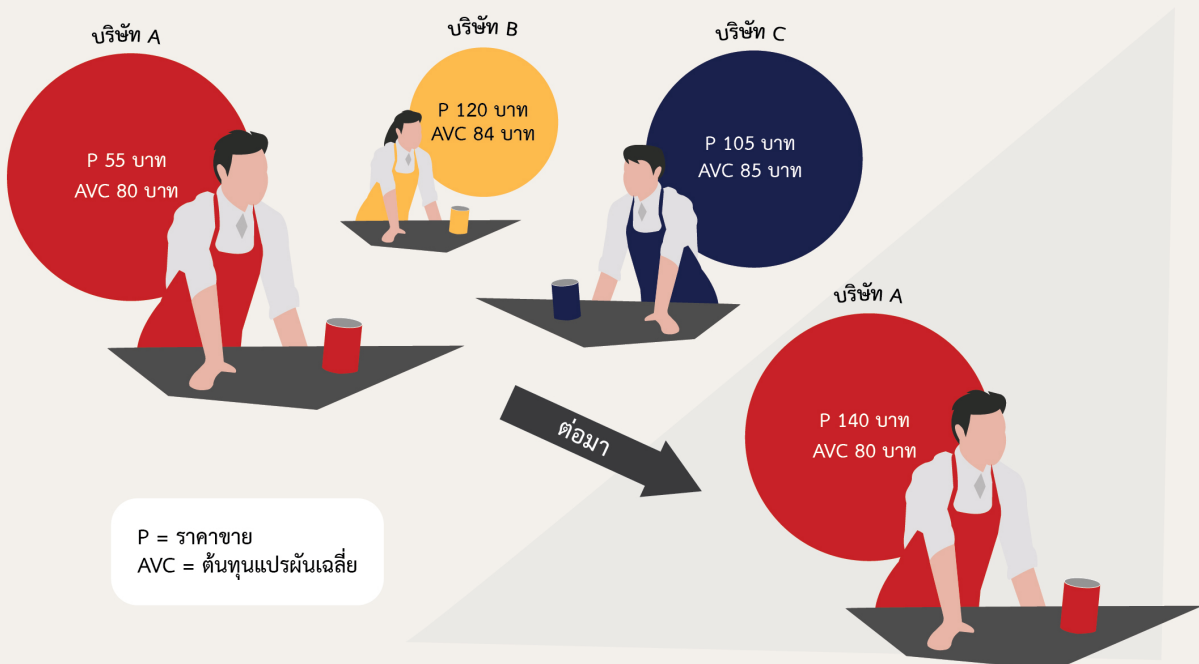
ทำไมการขายถูกเกินไปจึงผิดกฎหมาย?

การกำหนดราคาที่ต่ำเกินสมควร แม้ผู้บริโภคจะไม่ได้รับผลกระทบ แต่ผู้ประกอบการรายอื่นที่เป็นคู่แข่งจะได้รับผลกระทบโดยตรง กฎหมายจึงให้ความสำคัญกับการกำหนดราคาในลักษณะที่ต่ำเกินสมควรด้วย การพิจารณาว่าเป็นกำหนดราคาต่ำเกินสมควรหรือไม่นั้น หัวใจสำคัญในกรณีนี้จะอยู่ที่ “ต้นทุน”ว่าจะใช้เกณฑ์ต้นทุนอะไรในการพิจารณาความผิดซึ่งประกาศแนวทางปฏิบัติการกระทำต้องห้ามตามมาตรา 50 ได้กำหนดประเภทของต้นทุนที่จะนำมาใช้ประกอบการพิจารณา 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรกเป็นต้นทุนที่เรียกว่า “ต้นทุนรวมเฉลี่ย (Average Total Cost; ATC)” ซึ่งเป็นต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อหนึ่งหน่วยของผลผลิต เป็นการนำต้นทุนคงที่เฉลี่ยและต้นทุนแปรผันเฉลี่ยมารวมกัน และประเภทที่สอง เรียกว่า “ต้นทุนแปรผันเฉลี่ย (Average Variable Cost; AVC)” จะเป็นต้นทุนที่ไม่รวมต้นทุนคงที่เฉลี่ย ซึ่งจะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าต้นทุนรวมเฉลี่ย

รูปแบบของการกำหนดราคาในระดับที่ต่ำกว่าทุนซึ่งอาจเข้าข่ายมีความผิดตามกฎหมายการแข่งขันทางการค้า จะมี 2 รูปแบบด้วยกัน

การกำหนดราคาขายต่ำกว่าทุนในระดับที่ต่ำมากเกินไป

กรณีแรก เป็นการกำหนดราคาในลักษณะที่ต่ำมากโดยมีเจตนาเพื่อกำจัดคู่แข่งให้ออกไปจากตลาด (predatory pricing) กฎหมายได้กำหนดให้ใช้เกณฑ์ต้นทุนแปรผันเฉลี่ย (AVC) ในการพิจารณาความผิด หากราคาอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าต้นทุนแปรผันเฉลี่ย (AVC) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือไม่สามารถอธิบายได้ในระยะเวลาหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อตลาดหรือคู่แข่ง ก็จะมีความผิดแต่อาจมีข้อยกเว้นในบางประการ ไม่ว่าจะเป็นการลดราคาสินค้ากรณีใกล้หมดอายุ ช่วงเทศกาลการลดราคาสินค้า หรือการส่งเสริมการขายในการแนะนำสินค้าชนิดใหม่เข้าสู่ตลาด เช่น บริษัท A มีต้นทุนแปรผันเฉลี่ย (AVC) ในสินค้าของตนเองในราคา 80 บาท แต่ตั้งราคาขายสินค้าไว้ที่ราคา 55 บาท กรณีนี้ในเบื้องต้น บริษัท A อาจเข้าข่ายมีความผิดเนื่องจากมีเจตนาที่จะกำจัดคู่แข่งรายอื่นให้ออกไปจากตลาดเนื่องจากขายตัดราคาคู่แข่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

การกำหนดราคาขายต่ำกว่าทุนโดยทั่วไป

กรณีที่สอง เป็นการกำหนดราคาขายที่ต่ำกว่าต้นทุนรวมเฉลี่ย (ATC) แต่สูงกว่าต้นทุนแปรผันเฉลี่ย (AVC) ซึ่งจะเรียกว่าเป็นการกำหนดราคาขายต่ำกว่าต้นทุน (below-cost price) เมื่อเทียบกับกรณีแรกแล้ว จะเห็นได้ว่าระดับความผิดกฎหมายจะมีความรุนแรงน้อยกว่า แต่ทั้งนี้ก็มีความจำเป็นต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงอื่น ๆ เพิ่มเติมไม่ว่าจะเป็นเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการตั้งราคาดังกล่าว เช่น จากตัวอย่างข้างต้น บริษัท A มีต้นทุนรวมเฉลี่ย (ATC) คิดเป็น 100 บาท แต่ตั้งราคาจำหน่ายสินค้าไว้ที่ 90 บาท ซึ่งเป็นราคาที่อยู่ระหว่างต้นทุนรวมเฉลี่ย (ATC) คือ 100 บาท และต้นทุนแปรผันเฉลี่ย (AVC) คือ 80 บาท บริษัท A อาจมีความผิดในกรณีนี้ด้วยเช่นกันหากไม่สามารถอธิบายถึงเหตุผลอันสมควรได้

สนใจจริง ๆ ขายดีสุด ๆ อ่า ๆ

การกำหนดราคาที่สูงเกินไปกระทบกับใคร

การกำหนดราคาที่สูงเกินไปอย่างไม่เป็นธรรม จะส่งผลกระทบต่อคู่แข่ง คู่ค้าและผู้บริโภค ในประกาศแนวทางปฏิบัติการกระทำต้องห้ามตามมาตรา 50 ได้อธิบายว่า เป็นการกำหนดราคาขายที่มีผลให้ได้รับกำไรสูงกว่าปกติหรือสูงกว่ากำไรที่เคยได้รับ โดยพิจารณาการกำหนดราคาขายหรืออัตรากำไรจากผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นเทียบเคียงกันในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ เช่น จากตัวอย่างข้างต้น บริษัท A แต่เดิมเคยตั้งราคาจำหน่ายสินค้าไว้ที่ 120 บาท แต่เมื่อเห็นว่าเป็นโอกาสทองที่จะฉกฉวยกำไรจากผู้บริโภคในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ จึงตั้งราคาขึ้นมาเป็น 250 บาท กรณีนี้อาจเข้าข่ายความผิดได้ หากไม่มีเหตุผลอันสมควรในการขึ้นราคา และคณะกรรมการฯ จะเปรียบเทียบจากกำไรของบริษัท A เองที่เคยได้รับ และเปรียบเทียบกับบริษัทรายอื่นในตลาดเดียวกัน รวมถึงปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาว่ามีความผิดหรือไม่ หรือกรณีที่บริษัท A และบริษัท B เป็นผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูป โดยบริษัท A มีขนาดใหญ่กว่า บริษัท B มาก บริษัท A มีการเสนอราคาซื้อวัตถุดิบที่สำคัญซึ่งหาได้ยากจากบริษัท C ในราคาสูงกว่าราคาปกติที่ผ่านมา แต่ยังคงจำหน่ายสินค้าในราคาเดิม ทำให้บริษัท B ไม่สามารถหาซื้อวัตถุดิบในราคาปกติได้ หากสามารถซื้อได้ จะมีต้นทุนวัตถุดิบที่เพิ่มสูงขึ้นมากและส่งผลให้ต้องจำหน่ายสินค้าที่สูงขึ้นตามไปด้วย จึงทำให้บริษัท B ไม่สามารถแข่งขันกับบริษัท A ได้ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรม

การเลือกปฏิบัติทางด้านราคาคืออะไร

ในบางครั้ง ผู้ประกอบธุรกิจอาจใช้กลยุทธ์ทางการตลาดการเลือกปฏิบัติทางด้านราคา หรืออาจเรียกว่าเป็นการตั้งราคาแบบเลือกปฏิบัติ (price discrimination) ก็ได้ การตั้งราคาแบบเลือกปฏิบัติจะเป็นการใช้วิธีการตั้งราคาของสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันในราคาที่แตกต่างกันสำหรับผู้ซื้อแต่ละรายหรือแต่ละกลุ่ม การเลือกปฏิบัติทางด้านราคาอย่างไม่เป็นธรรมอาจแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

กรณีแรก เป็นการกำหนดราคาสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันแต่ขายในราคาที่ต่างกัน โดยไม่ได้มีเหตุผลจากด้านต้นทุน ปริมาณ คุณภาพ และไม่มีเหตุผลอันสมควร เช่น บริษัท A ผลิตและขายเครื่องดื่มน้ำโซดาโดยกำหนดเงื่อนไขว่า ถ้าซื้อสินค้าจำนวนตั้งแต่ 100 ขวดขึ้นไป ผู้ซื้อจะซื้อได้ราคาขวดละ 40 บาท แต่ปรากฏว่า ร้านค้า B สั่งซื้อจำนวน 100 ขวด ในราคาขวดละ 40 บาท ส่วนร้านค้า C สั่งซื้อจำนวน 100 ขวดพอดี แต่กลับซื้อได้ราคาขวดละ 50 บาท กรณีนี้บริษัท A อาจถือว่ามี ความผิดเนื่องจากการเลือกปฏิบัติทางด้านราคาที่ปราศจากเหตุผลอันสมควร

กรณีที่สอง เป็นการกำหนดราคาเดียวกันให้กับลูกค้าต่างรายที่ซื้อในปริมาณไม่เท่ากัน แม้ว่าจะมีต้นทุน และคุณภาพที่ไม่แตกต่างกันและไม่มีเหตุผลอันสมควร โดยกำหนดให้ร้านค้า A ซื้อเครื่องดื่มน้ำโซดาจำนวน 100 ขวด ในราคาขวดละ 40 บาท แต่ให้ร้านค้า B ซื้อเครื่องดื่มน้ำโซดาเพียง 10 ขวด ได้ในราคาขวดละ 40 บาทด้วย ส่งผลให้ต้นทุนของร้านค้า A สูงกว่า ร้านค้า B กรณีนี้ก็ถือว่าการเลือกปฏิบัติทางด้านราคาเช่นกัน

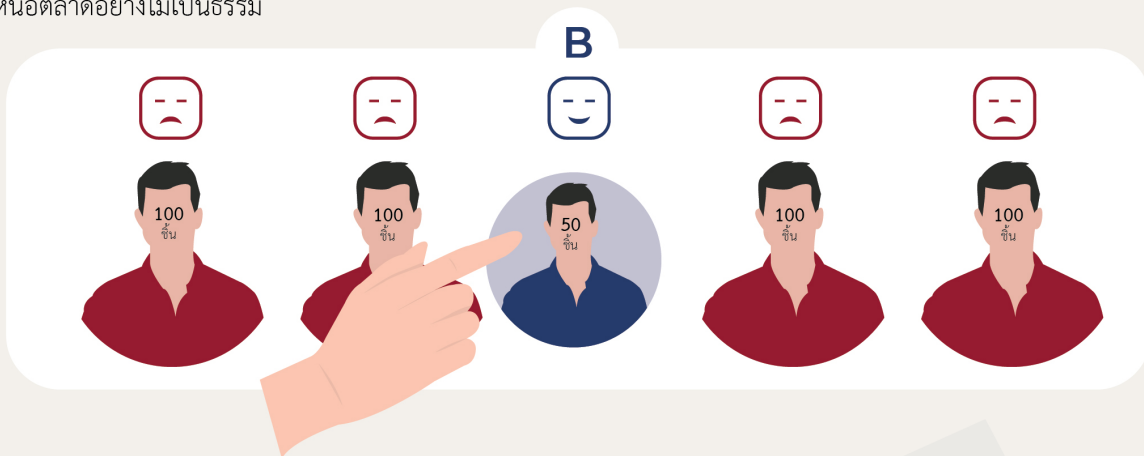
การกำหนดราคาในรูปแบบอื่น ๆ

ที่อาจเป็นการใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรม

นอกจากการกำหนดราคาที่ไม่เป็นธรรมตามมาตรา 50 (1) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 แล้ว กฎหมายยังกำหนดห้ามการกำหนดเงื่อนไขในลักษณะที่ไม่เป็นธรรมต่อลูกค้าไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมอีกด้วย การกำหนด “เงื่อนไข” โดยผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดจึงอาจมีความผิด เนื่องจากการจำกัดทางเลือกของลูกค้าซึ่งไม่มีเหตุผลอันสมควรและส่งผลกระทบต่อระบบการแข่งขันในตลาด รูปแบบการกำหนดเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรมที่กฎหมายกำหนดห้ามมีหลายรูปแบบ เช่น

การกำหนดเงื่อนไขด้านปริมาณที่แตกต่างระหว่างลูกค้า

ตัวอย่างเช่น บริษัท A กำหนดเงื่อนไขการขายสินค้าว่าลูกค้าทุกรายต้องซื้อสินค้าจำนวนขั้นต่ำไม่น้อยกว่าจำนวน 100 ชิ้น แต่บริษัท B สามารถซื้อสินค้าจากบริษัท A ได้จำนวน 50 ชิ้น ซึ่งแตกต่างจากลูกค้ารายอื่น ลักษณะนี้จึงเป็นการใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรม

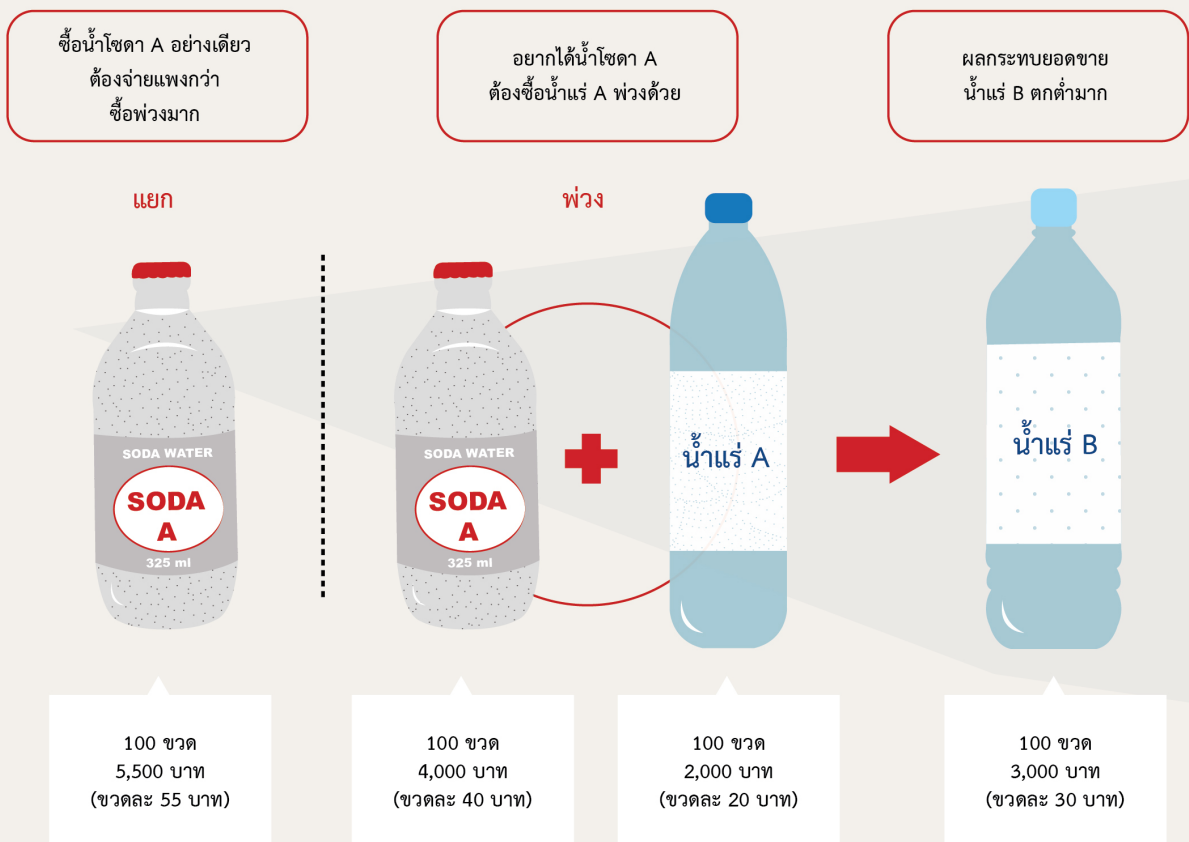
การกำหนดเงื่อนไขให้ต้องทำธุรกรรมกับตนเองเท่านั้น

การกำหนดเงื่อนไขให้ร้านค้าซึ่งเป็นลูกค้าต้องซื้อหรือขายสินค้าหรือบริการจากตนเองเท่านั้น โดยกำหนดห้ามลูกค้าทำธุรกรรมกับผู้ประกอบการรายอื่นซึ่งเป็นคู่แข่งกับตน หากลูกค้ารายใดฝ่าฝืนไปจำหน่ายสินค้าของคู่แข่ง ก็จะปฏิเสธการทำธุรกรรมกับลูกค้ารายนั้น หรือขายสินค้าในราคาที่สูงขึ้นมากกว่าลูกค้ารายอื่น เช่น บริษัท A เป็นผู้ผลิตเครื่องดื่มน้ำโซดาและจำหน่ายให้กับร้านค้า B โดยกำหนดเงื่อนไขห้ามร้านค้า B จำหน่ายสินค้าเครื่องดื่มน้ำโซดาของผู้ประกอบการรายอื่นซึ่งเป็นคู่แข่งกับตนเอง

การกำหนดเงื่อนไขให้ลูกค้าต้องซื้อสินค้าหรือบริการอื่นไปด้วย

การบังคับให้ลูกค้าต้องซื้อสินค้าหรือบริการอื่นที่ลูกค้าไม่ต้องการพ่วงไปกับสินค้าหรือบริการที่ลูกค้าต้องการ โดยทั่วไป การบังคับขายพ่วง จะเป็นการกำหนดเงื่อนไขในทางตรง และในบางกรณี แม้จะไม่ใช้วิธีการบังคับขายพ่วงโดยตรง แต่ก็อาจขายพ่วงทางอ้อมได้เช่นกัน โดยกำหนดว่า ถ้าแยกซื้อ ผู้ซื้อ (ลูกค้า) จะต้องซื้อในราคาที่สูงขึ้นอย่างไม่มีเหตุผลอันสมควร เช่น บริษัท A เป็นผู้ผลิตและจำหน่ายเครื่องดื่มน้ำโซดาซึ่งมีส่วนแบ่งตลาด 60% ซึ่งเป็นที่นิยมและมีความต้องการในตลาดสูง จึงทำให้สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการ ในขณะที่บริษัท A ก็ได้เริ่มผลิตและจำหน่ายในตลาดเครื่องดื่มน้ำแร่ธรรมชาติ ซึ่งในช่วงแรกของการเข้าสู่ตลาด เครื่องดื่มน้ำแร่ธรรมชาติของบริษัท A ยังไม่เป็นที่รู้จักในตลาดเท่าไรนัก และมีส่วนแบ่งตลาดเครื่องดื่มน้ำแร่ธรรมชาติแค่เพียง 5% เท่านั้น บริษัท A จึงใช้กลยุทธ์การบังคับขายพ่วงเครื่องดื่มน้ำโซดาและเครื่องดื่มน้ำแร่ธรรมชาติเข้าด้วยกัน ทำให้ลูกค้าไม่มีทางเลือกที่จะแยกซื้อเฉพาะเครื่องดื่มน้ำโซดาได้ การกระทำเช่นนี้จะทำให้เครื่องดื่มน้ำแร่ธรรมชาติของบริษัท A มีส่วนแบ่งตลาดสูงขึ้นโดยอัตโนมัติ เพราะเป็นผลมาจากการใช้วิธีการบังคับขายพ่วง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคู่แข่งที่จำหน่ายน้ำดื่มแร่ธรรมชาติมียอดจำหน่ายที่ลดลง

การกำหนดเงื่อนไขด้านราคา

การกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับราคาจะมีหลายรูปแบบด้วยกัน การกำหนดเงื่อนไขด้านราคาที่เข้าข่ายผิดกฎหมายในระดับที่รุนแรงที่สุด คือ การกำหนดราคาขายต่อ (resale price maintenance) ซึ่งหมายถึง เป็นการกำหนดเงื่อนไขให้คู่ค้าต้องจำหน่ายสินค้าหรือบริการในราคาหรือช่วงราคาที่ตนกำหนด เช่น จากตัวอย่างเครื่องตีม้่น้ำโซดาข้างต้น บริษัท A ผลิตเครื่องตีม้่น้ำโซดาโดยจำหน่ายในราคาโรงงานให้กับร้านค้า B ร้านค้า C และร้านค้า D ในราคาขวดละ 35 บาท ซึ่งโดยปกติแล้วร้านค้า B ร้านค้า C และร้านค้า D ย่อมมีเสรีภาพในการกำหนดราคาขายหน้าร้านตามที่ตนกำหนด แต่หากบริษัท A กำหนดเงื่อนไขและบังคับให้ร้านค้าทั้ง 3 ร้านต้องขายเครื่องตีม้่น้ำโซดาในราคาที่บริษัท A กำหนดไว้เท่านั้น คือ แต่ละร้านต้องขายในราคาขวดละ 40 บาท ห้ามขายสูงหรือต่ำกว่าราคาที่กำหนด ซึ่งส่งผลให้เครื่องตีม้่น้ำโซดาของบริษัท A ไม่ว่าจะซื้อที่ร้านใดก็ตาม ผู้ซื้อต้องซื้อในราคาขวดละ 40 บาทเท่านั้น เนื่องจากร้านค้าทั้ง 3 ร้านไม่สามารถกำหนดราคาในลักษณะที่แข่งขันกันได้ การกระทำเช่นนี้เรียกว่า “การกำหนดราคาขายต่อ” ซึ่งเป็นการจำกัดการแข่งขันด้านราคาระหว่างคู่ค้า เป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมาย

ส่วนการกำหนดเงื่อนไขด้านราคาในลักษณะอื่น ๆ แต่กฎหมายก็ถือว่ามีความผิดเช่นกัน ได้แก่ การกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับส่วนลดของราคาสินค้าหรือบริการ โดยการกำหนดเงื่อนไขให้คู่ค้าต้องซื้อสินค้าหรือบริการเป็นจำนวนมากเกินความจำเป็น มิเช่นนั้นจะไม่ได้รับส่วนลด

สั่งให้ขาย 40 บาทเท่ากันทุกร้าน
แต่คุณไปขายต่ำกว่า
ผมจะเลิกส่งสินค้าให้
แก่บริษัทคุณ !

การปฏิเสธการจำหน่ายสินค้าหรือบริการให้คู่ค้า

สำหรับการปฏิเสธที่จะขายสินค้าหรือบริการให้คู่ค้านั้น โดยทั่วไปผู้ซื้อและผู้ขายย่อมมีเสรีภาพที่จะขายหรือไม่ขายสินค้าได้ ซึ่งเป็นกรอบที่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนด แต่ในทางการค้าแล้ว หากผู้ประกอบการปฏิเสธไม่ทำธุรกรรมกับคู่ค้าของตน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรก็อาจเข้าข่ายมีความผิดได้ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาว่าคู่ค้ามีทางเลือกอื่นหรือไม่ประกอบการพิจารณาความผิด เช่น บริษัท A ปฏิเสธการจำหน่ายเครื่องตีม้่น้ำโซดาให้กับร้านค้า B โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร กรณีนี้ แม้บริษัท A จะปฏิเสธไม่จำหน่ายสินค้าให้ร้านค้า B ก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถด่วนสรุปได้ว่า บริษัท A มีความผิด ซึ่งต้องพิจารณาจากปัจจัยอื่นด้วย เช่น ร้านค้า B สามารถหาบริษัทที่ผลิตเครื่องตีม้่น้ำโซดารายอื่นทดแทนทั้งทางด้านราคา ด้านปริมาณ และด้านคุณภาพได้หรือไม่

ไม่ขายวัตถุดิบให้
เพราะชอบแย่งลูกค้า
จากเครื่องของผม

ขายวัตถุดิบให้ผมเถอะ
ไม่เงินผมเจ๋ง ๆ

การระงับ ลด จำกัด และการทำลาย เพื่อลดปริมาณให้ต่ำกว่าความต้องการของตลาด

มาตรา 50 (3) ได้กำหนดห้ามผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดกระทำการในลักษณะหนึ่งลักษณะใดดังต่อไปนี้ (ก) ระงับ ลด หรือจำกัดการบริการ การผลิต การซื้อ การจำหน่าย การส่งมอบ การนำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และ (ข) ทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งสินค้า ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ (ก) หรือ (ข) ต่างเป็นการควบคุมปริมาณของสินค้าให้ต่ำกว่าความต้องการในตลาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการแข่งขันในตลาด เช่น บริษัท A เป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาดในตลาดสินค้าชนิดหนึ่งซึ่งในตลาดสินค้านั้นมีความต้องการสินค้าเดือนละ 1 ล้านชิ้น แต่บริษัท A ทำการผลิตและจำหน่ายสินค้าเพียง 5 แสนชิ้น และผู้ผลิตที่เป็นคู่แข่งรายอื่นไม่สามารถผลิตและจำหน่ายทดแทนได้ เพื่อให้เกิดการขาดแคลนจะได้ปรับราคาให้เพิ่มสูงขึ้น

การแทรกแซงการประกอบธุรกิจของผู้อื่น

มาตรา 50 (4) ได้บัญญัติไว้กว้าง ๆ ว่า ห้ามผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดใช้วิธีการแทรกแซงการประกอบธุรกิจของผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ซึ่งต้องเป็นการแทรกแซงการประกอบธุรกิจของผู้อื่นที่มีอิสระของตน การแทรกแซงในลักษณะนี้เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อคู่แข่งและผู้ค้า เช่น ห้ามมิให้บริษัทรับจ้างขนส่งสินค้าให้บริการขนส่งสินค้าแก่คู่แข่ง หรือโดยการส่งพนักงานของตนเข้าไปก่อวุ่นหรือขัดขวางในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อมิให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าจากคู่แข่งของตนได้

หากฝ่าฝืนจะมีความผิดอะไรบ้าง

หากผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดมีการกระทำที่เป็นไปตามข้อหนึ่งข้อใดในมาตรา 50 (1) (2) (3) และ (4) ก็จะมี ความผิดทางอาญา โดยมาตรา 72 ได้กำหนดโทษว่าต้องจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 10% ของรายได้ในปีที่กระทำความผิด หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนในกรณีที่เป็นความผิดในปีแรกของการประกอบธุรกิจ ต้องจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล มาตรา 77 ได้กำหนดโทษว่าถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น เกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้น กระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

ทั้งนี้ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจเปรียบเทียบได้ ตามมาตรา 79 ซึ่งหมายถึงการเปรียบเทียบปรับทางอาญาและ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทสรุป

แม้การมีสถานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดยังไม่ผิดกฎหมาย แต่ผู้ประกอบการดังกล่าวต้องให้ความระมัดระวัง ไม่ให้มีการกระทำตามทีมาตรา 50 (1) - (4) กำหนดไว้ เนื่องจากเป็นการกระทำที่มิชอบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคู่แข่ง คู่ค้าและผู้บริโภค และหากไม่แน่ใจว่าการกระทำของตนเข้าข่ายผิดกฎหมายหรือไม่ สามารถยื่นคำร้องขอให้คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ามีคำวินิจฉัย เป็นการล่วงหน้าได้ตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

ผู้ประกอบการ ซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด

พฤติกรรมที่

กำหนดราคาที่ไม่เป็นธรรม

ราคาต่ำเกินสมควร
(predatory pricing,
sale below cost)

ราคาสูงเกินสมควร
(excessive pricing)

ราคาในลักษณะเลือกปฏิบัติ
(price discrimination)

กำหนดราคาในรูปแบบอื่น ๆ

กำหนดเงื่อนไขในลักษณะ ที่ไม่เป็นธรรมต่อลูกค้า

เงื่อนไขด้านปริมาณที่แตกต่าง
ระหว่างลูกค้า

ต้องทำธุรกรรมกับตนเองเท่านั้น
(exclusive dealing)

ต้องซื้อสินค้า/บริการอื่นพ่วงด้วย
(tying sale)

กำหนดราคาขายต่อ
(resale price maintenance)

ปฏิเสธการจำหน่ายสินค้าหรือ
บริการให้ลูกค้า (refusal to deal)

หากฝ่าฝืนจะต้องรับโทษอาญา

ต้องจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 10 %
ของรายได้ในปีที่กระทำความผิด หรือทั้งจำทั้งปรับ
ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดในปีแรกของการประกอบธุรกิจ
ต้องจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมายความว่า ผู้ประกอบธุรกิจรายหนึ่งหรือหลายรายในตลาดใดตลาดหนึ่ง
ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดและยอดเงินขายเกินกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
โดยให้นำปัจจัยสภาพแข่งขันของตลาดมาประกอบการพิจารณา

ที่ห้ามกระทำ

การระงับ ลด จำกัด
และการทำลาย เพื่อลดปริมาณ
ให้ต่ำกว่าความต้องการของตลาด

ระงับ ลด หรือจำกัดการบริการ
การผลิต การซื้อ การจำหน่าย
การส่งมอบ การนำเข้า
มาในราชอาณาจักร
โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งสินค้า

การแทรกแซง
การประกอบธุรกิจของผู้อื่น

กรณีการกระทำผิดเป็นนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ
หรือการกระทำของบุคคลที่มีหน้าที่สั่งการ แต่ละเว้นไม่สั่งการ
จนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นทำผิด ผู้นั้นต้องรับโทษด้วย

ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ มีอำนาจเปรียบเทียบได้
เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบ
ภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตาม
บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เอกสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้
เกี่ยวกับ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560
จำนวน 8 บทความ

1. องค์กรกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้า

2. การวิเคราะห์ขอบเขตตลาดและส่วนแบ่งตลาด

3. ผู้มีอำนาจเหนือตลาดและปัจจัยสภาพการแข่งขัน

4. การใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรม

5. การรวมธุรกิจ

6. การกระทำร่วมกันของผู้ประกอบธุรกิจ

7. การปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม

8. กรณีศึกษาคำวินิจฉัย “คดีพริกทอง”

สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
OFFICE OF TRADE COMPETITION COMMISSION

ที่ปรึกษา : คณะอนุกรรมการด้านการส่งเสริมการแข่งขันทางการค้า

จัดทำโดย : ฝ่ายเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วม

โทร 0 2199 5411 อีเมล advocacy@otcc.or.th

สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (สจค.)
Office of Trade Competition Commission (OTCC)

0 2199 5400

www.otcc.or.th | info@otcc.or.th

Website

Fanpage

Line Official

YouTube